

Igor Agirre eta Jone Amonarriz: "Dokumentala ez da Martin Ugalderen biografia bat"

Ainara Arratibel Gascon

Berria, 2014-10-03.

"Herria, askatasuna eta euskara". Hiru hitz horiek erabili dituzte Igor Agirrek eta Jone Amonarrizek (Tolosa, Gipuzkoa, 1993) Martin Ugalde idazle, kazetari eta euskaltzalea definitzeko. Hain zuzen ere, Ugalderen alde ezezagunena jaso dute bi ikasleek egindako *Martin Ugalde, bihotza golkoan* dokumentalean. Gaur estreinatuko dute lana, Donostiako Koldo Mitxelena kulturunean, 19:30ean.

Zergatik egin duzue Martin Ugalderi buruzko dokumental bat ikasketa amaierako proiektu gisa?

IGOR AGIRRE: Larraitz Ariznabarreta irakasleak hari buruzko tesia du egina, eta esan zigun interesgarria litzatekeela ikus-entzunezko bat egitea. Ideia ona iruditu zitzaigun, eta baiezkoa eman genuen.

Aldez aurretik ezagutzen al zenuten Martin Ugalde?

JONE AMONARRIZ: Ezagutzen genuen, baina asko lotzen genuen kultur parkearekin eta *Egunkariarekin*. Haren literatur obra, berriz, ez horrenbeste. Ezta pertsona moduan nolakoa zen ere. Beraz, dokumentala oso ikasketa prozesu interesgarria izan da guretzat. Joan Mari Torrealdairen, Anjel Lertxundiren eta Kirmen Uriberen testigantzak jaso ditugu; pribilegio bat izan da.

Ugalderen alde ezezagun hori azaldu nahi izan duzue.

J. A.: Ez genuen zerbait biografikoa egin nahi. Hori errazena zen. Beste begirada edo ikuspuntu batekin egin nahi izan dugu dokumentala.

Nola egituratu duzue lana?

J. A.: Dokumentala hiru zatitan banatuta dago. Bere obraz hitz egiten da, erbestean oinarrituta. Lekuaren arabera, idazle elebakarra zen. Venezuelen bizi izan zenean, adibidez, maila ikaragarria lortu zuen han hitz egiten zen gaztelanian, eta gaztelania horretan idatzi zuen. Ugaldek askatasun nahiaz ere hitz egiten dugu. Askatasuna nahi zuen idazteko, eta Venezuelen ezagutu zuen askatasun hori. Azkenik, euskaraz eta herriaz hitz egiten da. Blokeak tartekatuz, hiru herritar anonimo ageri dira haren testuak irakurtzen. Izan ere, asko egin zuen herriaren alde.

I. A.: Bi ordu baino gehiago geneuzkan grabatuta, eta hamar minututan laburbiltzea ez da erraza izan. Zerbait arina egin nahi izan dugu.

Askatasuna erbestean aurkitu zuela diozue. Nolakoak izan ziren urte haiak?

I. A.: Emozionalki gogorrak izan ziren. Baina erbestean lortu zuen ospea idazle eta kazetari gisa. Idazle moduan mesede egin zioten, beraz.

Lana amaituta, zer nabarmenduko zenukete Martin Ugaldez?

J. A.: Niri oso gogoan geratu zait Joan Mari Torrealdaik esandako Martinen esaldi bat: "Martin Ugalde herriarentzat debalde".

I. A.: Hiru hitzek definitzen dute: askatasunak, herriak eta euskarak. Asko eman zuen sinesten zuenaren alde. Muturreraino inplikatu zen egin zuen guztian. Nabarmenduko nuke baita ere euskarazko ipuingintza zaharraren eta modernoaren artean zubi lana egin zuela. Euskara batuaren alde egin zuen apustua ere nabarmentzekoa da. Lagun asko galdu omen zituen horregatik.

Euskarazko kazetaritzari eman zionaz zer esango zenukete?

J. A.: Kazetari moduan frustrazio asko bizi izan zituen. Baina, azkenean, bere ametsa bete zen: euskarazko egunkari bat egotea. Harentzat bortitza izan zen *Egunkaria* ixtea.

I. A.: Kazetari moduan ere erbestean lortu zuen ospea. Handik itzultzean bizimodua erraz irabaz zezakeen gaztelaniaz artikulua idazten, baina hori egin beharrean zuzenean inplikatu zen *Egunkaria* sortzeko prozesuan, eta euskarazko kazetaritza sustatzean.

Dokumentalean aipatzen den bitxikeriaren bat?

I. A.: *Hablando con los vascos* elkarrizketa liburuei lotutako bat. Jorge Oteizari eta Eduardo Txillidari elkarrizketa egin zien. Oteizak elkarrizketa irakurri ahal izatea eskatu zion, eta hainbat aldaketa egiteko eskatu zion. Ezetz esan zion, bere lana eta askatasuna zirela. Azkenean, ez zuen argitaratu.

Senideek ikusi al dute lana?

J. A.: Ez. Baina espero dugu ikustea eta gustatzea. Horrekin batera, nahiko genuke ahalik eta gehien zabaltzea, belaunaldi berriek Martin Ugalde nor izan zen jakiteko.